ภายใต้ความสำเร็จ...เพราะแม่

เรื่องจริงของนักเรียนแชมป์คณิตศาสตร์โอลิมปิก

ในปี ค.ศ. ๑๙๙๗ กันยายน วันที่ ๒๘ ที่เทียนสิน นักเรียนมัธยมปีที่ ๖ "อันจินเผิง" ได้รับเหรียญทองชนะเลิศในการแข่งขัน คณิตศาสตร์โอลิมปิก ครั้งที่ ๓๘ ณ ประเทศอาร์เจนตินา นับเป็นผู้เปิดประวัติศาสตร์หน้าใหม่ให้แก่เมืองเทียนสิน เบื้องหลังความสำเร็จของอัจฉริยะทางคณิตศาสตร์ วัย ๑๙ ปีคนนี้ แฝงไว้ด้วยเรื่องราวของความรัก ความรักที่ยิ่งใหญ่ของแม่ ที่ทำให้ทุกผู้คนต้องซาบซึ้ง จนกลั้นน้ำตาไม่อยู่...

ในปี ๑๙๙๗ วันที่ ๕ เป็นวันที่ผมจากบ้านไปรายงานตัวที่คณะคณิตศาสตร์ มหาวิทยาลัยปักกิ่ง ควันจากเตาหุงข้าวในยามเช้าตรู่ที่ลอยจากบ้านไร่หลังเก่าอันชำรุดทรุดโทรมของผม คุณแม่ที่ขากะเผลกกำลังทำหมี่ให้ผม เป็นแป้งหมี่ที่คุณแม่ใช้ไข่ไก่ ๕ ฟอง แลกมาจากเพื่อนบ้าน ขาแม่ที่แพลงนั้นเป็นเพราะวันก่อน ท่านคิดจะหาเงินค่าเล่าเรียนให้แก่ผม แล้วพลิกขัดยอกในยามที่กำลังเข็นผักเต็มคันรถเพื่อไปขายในเมือง ยามที่ยกชามขึ้น ผมกลั้นน้ำตาไม่อยู่ วางตะเกียบลง แล้วคุกเข่าลงบนพื้น ลูบคลำเท้าของแม่ที่บวมเป่งใหญ่กว่าหมั่นโถวอยู่นาน หยาดน้ำตาทีละหยดๆ ไหลกลิ้งลงสู่พื้น

บ้านของผมอยู่ที่หมู่บ้านต้าอิ้วไต้ อำเภออู่ชิง เมืองเทียนสิน ผมมีแม่ที่ดีที่สุดในโลกคนหนึ่ง ชื่อของท่านเรียกว่า **หลี่เอี้ยนเสีย** บ้านของผมจนมากๆ ในตอนที่ผมเกิดมา คุณย่าก็ล้มป่วยอยู่บนเตียง และในปีที่ผมอายุ ๔ ขวบ คุณปู่ก็ป่วยเป็นโรคหืดหอบ เป็นอัมพฤกษ์ครึ่งตัว พอ ๗ ขวบ ผมก็เข้าโรงเรียน ค่าเล่าเรียนก็เป็นคุณแม่ที่ไปหยิบยืมมาจากผู้อื่น ผมมักจะเก็บเอาดินสอที่เพื่อนนักเรียนโยนทิ้งแล้วกลับมา คุณแม่ปวดใจมาก บางครั้งแม้แต่เงินที่จะซื้อดินสอกับสมุดยังต้องหยิบยืมจากผู้อื่น แต่ทว่าคุณแม่ก็ยังมีช่วงเวลาที่ดีใจอยู่ ไม่ว่าการสอบไล่ หรือ สอบซ้อม ผมมักจะสอบได้ที่ ๑ เสมอ ยิ่งวิชาคณิตศาสตร์ผมได้คะแนนเต็มมาตลอด

ภายใต้กำลังใจจากแม่ ผมยิ่งเรียนก็ยิ่งมีความสุข ผมนึกว่า ไม่รู้ว่าโลกนี้ยังจะมีเรื่องที่เป็นสุขมากไปกว่าการเรียนหนังสือ ผมยังไม่ทันเข้าเรียนประถม ก็เรียนรู้พื้นฐานการคิดเลข บวก ลบ คูณหาร เศษส่วน ทศนิยมแล้ว พอขึ้นประถมก็เรียนรู้ด้วยตนเอง ทำความเข้าใจต่อวิชาคณิต ฟิสิกส์เคมี ของชั้นมัธยมต้น

เดือนพฤษภาคม ปี ๑๙๙๔ เมืองเทียนสิน ได้จัดให้มีการแข่งขันวิชาฟิสิกส์ ในระดับมัธยมต้น ผมเป็นเด็กชายลูกชาวนาเพียงคนเดียวที่สอบติด ๓ ลำดับต้น จากนักเรียนที่มาจาก ๕ อำเภอชานเมือง มิถุนายนของปีนั้น ผมได้รับเลือกสรรเป็นกรณีพิเศษจากโรงเรียนมัธยมต้นอี้จงของเทียนสิน ผมวิ่งกลับบ้านด้วยความดีใจเหมือนดั่งคนเสียสติ แต่คิดไม่ถึง เมื่อบอกข่าวดีให้กับคนทางบ้านฟัง บนใบหน้าของพวกเขากลับเต็มไปด้วยความโศกเศร้า คุณย่าเสียชีวิตไปไม่ถึงครึ่งปี ชีวิตคุณปู่ก็อยู่ในช่วงอันตราย ที่บ้านติดหนี้เขาหมื่นกว่าหยวนแล้ว

ผมค่อย ๆ เดินกลับเข้าห้องอย่างสงบ พร้อมทั้งร้องไห้ตลอดทั้งวัน คืนนั้นก็ได้ยินเสียงโต้เถียงกันที่นอกบ้าน ที่แท้คุณแม่คิดจะเอาลาในบ้านไปขายเพื่อให้ผมได้เรียนต่อ แต่คุณพ่อคัดค้านไม่เห็นด้วยเด็ดขาด คำพูดที่โต้เถียงกันของพวกท่านได้ยินไปถึงคุณปู่ที่ป่วยหนัก พอคุณปู่กระวนกระวายใจหนัก ท่านจึงลาโลกนี้ไปตลอดกาล ผมก็ไม่พูดถึงเรื่องเรียนต่ออีก นำเอาใบแจ้งผลการคัดเลือกพับอย่างดีแล้วยัดเข้าไปในปลอกหมอน ช่วยคุณแม่ทำงานเลี้ยงชีพไปวัน ๆ ผ่านไป ๒ วัน ผมและคุณพ่อได้รับรู้พร้อมกันว่า ลาหนุ่มหายไปแล้ว คุณพ่อต่อว่าคุณแม่ด้วยใบหน้าถมึงทึงว่า **"เธอขายลาหนุ่มไป เธอบ้าแล้วหรือ วันข้างหน้าการเพาะปลูกของครอบครัว การขายผลผลิต เธอจะใช้มือไปเข็น ใช้ไหล่ไปแบกหรือ เธอขายลาหนุ่มได้เงินแค่ไม่กี่ร้อยหยวน พอให้จินเผิงได้เรียนก็แค่ ๑-๒ เทอมเท่านั้น"**

วันนั้นคุณแม่ร้องไห้ ท่านใช้น้ำเสียงที่ดุมากตะโกนใส่พ่อว่า **"ลูกจะเรียนหนังสือผิดตรงไหน จินเผิงสอบเข้ามัธยมอี้จงในเมืองได้ นับเป็นคนเดียวในอู่ชิงที่สอบได้ พวกเราอย่าให้คำว่ายากจน ทำให้อนาคตของลูกต้องสะดุดลง ถึงแม้จะต้องใช้สองมือนี้ไปเข็น ใช้ไหล่ไปแบก ก็จะให้เขาได้เรียนต่อไป"** อาศัยเงิน ๖๐๐ หยวนที่แม่ขายลาหนุ่มนี้ ผมนับว่าอยากคุกเข่าโขกศีรษะคำนับแม่จริงๆ ผมรักการเรียนมาก แต่ถ้าเรียนต่อไป คุณแม่จะต้องลำบากอีกแค่ไหน ต้องทุกข์ยากอีกเท่าไร

ฤดูใบไม้ร่วงปีนั้น ผมกลับมาบ้านเอาเสื้อหนาว พบว่าใบหน้าของพ่อเหลืองซีด ตัวผอมจนหนังแห้งหุ้มกระดูกนอนอยู่บนเตียง คุณแม่บอกกับผมเหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้นว่า **"ไม่มีอะไร เป็นไข้หวัดใหญ่ใกล้จะหายแล้ว"** ใครรู้ได้ วันรุ่งขึ้นผมเอาขวดยาขึ้นมาดู เห็นฉลากภาษาอังกฤษ จึงรู้ว่ายาพวกนี้ เป็นยาระงับเซลล์มะเร็ง ผมดึงคุณแม่ออกไปนอกห้อง ร้องไห้ไปถามแม่ไปว่าเรื่องราวเป็นอย่างไรกันแน่ คุณแม่ก็บอกว่า ตั้งแต่ผมไปเรียนมัธยมอี้จง คุณพ่อก็เริ่มถ่ายเป็นเลือด อาการหนักขึ้นทุกวัน ๆ คุณแม่ขอยืมเงินมา

ได้หกพันหยวน พาไปตรวจทั้งที่เทียนสิน ปักกิ่ง สุดท้ายตรวจพบ เป็นเนื้องอกในลำไส้ หมอต้องการให้พ่อผ่าตัดโดยเร็ว คุณแม่ก็เตรียมจะไปขอยืมเงินมารักษา แต่คุณพ่อไม่ว่าอย่างไรก็ไม่ยอมรับปาก ท่านกล่าวว่า **"ยืมญาติมิตร เพื่อนฝูงจนทั่วแล้วมีแต่ยืม แต่ยังมิได้จ่ายคืน ใครเขาจะให้ยืมอีก !"**

วันนั้นเพื่อนบ้านยังบอกกับผมว่า แม่ใช้วิธีการดั้งเดิมในการเก็บเกี่ยว ซึ่งน่าเศร้ามาก แม่ไม่มีแรงพอจะหาบข้าวสาลีไปที่ลานเพื่อนวดข้าว และไม่มีเงินที่จะจ้างคนมาช่วย ท่านได้แต่รอข้าวสุกแปลงหนึ่ง จากนั้นเอาใส่กระดานลากกลับบ้าน ตกเย็นก็ปูผ้าพลาสติกที่ลาน ใช้สองมือกำข้าวสาลีกำใหญ่ เหวี่ยงฟาดกับก้อนหินเพื่อนวดข้าว ข้าวสาลี ๓ ไร่จีน (๑ไร่จีน เท่ากับ ๖๐๐ ตารางฟุต) ล้วนอาศัยแม่ทำคนเดียว แม่เหนื่อยจนยืนเกี่ยวไม่ไหว จึงคุกเข่าเกี่ยว หัวเข่าถูกสีจนเลือดออก เวลาเดินก็สั่นเทาไปหมด ผมไม่รอให้เพื่อนบ้านพูดจบ ก็รีบวิ่งกลับบ้านอย่างรวดเร็วปานเหินบิน ร้องไห้เสียงดังพูดว่า **"แม่...แม่"**

ผมไม่สามารถเรียนต่อไปอีกแล้ว ในที่สุดแม่ก็ไล่ให้ผมกลับไปเรียน ค่าใช้จ่ายแต่ละเดือนของผมอยู่ที่ ๖๐ ถึง ๘๐ หยวน ถ้าจะเปรียบกับเพื่อนนักเรียนที่ใช้จ่าย ๒๐๐-๒๔๐ หยวนแล้ว นับว่าน้อยจนน่าสงสารมีแต่ผมเท่านั้นที่รู้ว่า เพื่อเงินจำนวนน้อยนิดนี้จะต้องเก็บสะสมอย่างประหยัด ตั้งแต่ต้นเดือน ทีละหยวนๆ จากการขายไข่ไก่ ขายผักจริงๆ แล้วยามที่รวบรวมไม่ครบ ยังต้องไปขอยืมอีก ๒๐ หรือ ๓๐ และเท่ากับพ่อและน้องชายแทบจะไม่เคยได้กินผักเลย ถึงจะมีผักบ้างก็ไม่ใช้น้ำมันหมูคลุก เพียงตักน้ำผักดองมาคลุกกินหรือทำอาหารกินแม่ไม่เคยปล่อยให้ผมต้องหิวโหย

ทุกเดือน ท่านจะเดินสิบกว่าลี้ เพื่อซื้อหมี่สำเร็จรูปส่งไปให้ผมทุกสิ้นเดือน แม่มักจะแบกถุงใบใหญ่ เหนื่อยยากลำบาก มาดูผมที่เทียนสิน ภายในถุงนอกจากเศษหมี่สำเร็จรูปแล้ว ยังมีกระดาษที่พิมพ์เสียของโรงพิมพ์ที่ห่างบ้าน ๖ ลี้กว่า (นั่นเอาไว้ให้ผมใช้เป็นกระดาษทดเลข) กับเต้าเจี้ยวเผ็ด ๑ ขวดใหญ่ ผักกาดเขียวเค็มหั่นเป็นเส้น และเครื่องมือตัดผม ๑ อัน (ค่าตัดผมที่ถูกที่สุดในเทียนสินก็ต้อง ๕ หยวน) แม่ต้องการให้ผมประหยัด จะได้ซื้อหมั่นโถวได้กินอีกหลายใบ ผมเป็นนักเรียนคนเดียวของมัธยมอี้จงของเทียนสินที่แม้แต่ผักในโรงอาหารก็ยังไม่สามารถซื้อกินได้ แต่เพียงแค่ซื้อหมั่นโถว ๒ ใบ กลับมาที่หอพัก ชงเศษหมี่สำเร็จรูป แล้วใส่เต้าเจี้ยวเผ็ดกับผักกาดเค็มกิน ผมก็เป็นนักเรียนคนเดียวที่ไม่สามารถใช้กระดาษต้นฉบับ (แบบฟอร์ม) มาเขียนได้ ผมยังเป็นนักเรียนคนเดียวที่ไม่เคยใช้สบู่ เวลาซักเสื้อก็ไปที่โรงอาหารเอากรดโซเดียมจากหมี่ที่เสีย

แล้วมาใช้แทนสบู่ แต่ผมไม่เคยน้อยเนื้อต่ำใจมาก่อน ผมรู้สึกว่าคุณแม่นับเป็นวีรสตรีที่ต่อสู้กับความยากลำบากและความโชคร้าย ได้เกิดมาเป็นลูกของแม่ ผมรู้สึกเป็นเกียรติอย่างไม่อาจเปรียบอีกแล้ว

เมื่อเริ่มเข้ามัธยมอี้จงของเทียนสิน คอร์สแรกของภาษาอังกฤษทำให้ผมฟังจนงงไปหมด ตอนที่แม่มาหาผม ผมได้บอกถึงความวิตกกังวล กลัวว่าภาษาอังกฤษจะเรียนไม่ทันเพื่อน ใครจะรู้ได้ใบหน้าของแม่กลับเปี่ยมด้วยรอยยิ้ม แล้วตอบว่า **"แม่เพียงรู้ว่าเจ้าเป็นเด็กที่ทนความลำบากที่สุด แม่ไม่ชอบฟังเจ้าพูดว่ายากลำบาก เพราะขอเพียงทนลำบากได้ ก็ไม่ยากอีกแล้ว"**

ผมจำคำของแม่คำนี้ไว้แล้ว ผมมีอาการติดอ่างเล็กน้อย มีคนบอกกับผมว่า จะเรียนภาษาอังกฤษให้ได้ดี อันดับแรกต้องให้ลิ้นฟังคำสั่งตัวเอง ดังนั้นผมมักจะเก็บก้อนหินก้อนหนึ่ง อมไว้ในปากจากนั้นก็ขยันท่องภาษาอังกฤษอย่างเอาเป็นเอาตาย ลิ้นเมื่อได้เสียดสีกับก้อนหิน บางครั้งมีเลือดไหลออกมาทางมุมปาก แต่ผมก็กัดฟันยืนหยัดอย่างเสมอต้นเสมอปลาย ครึ่งปีผ่านไป ก้อนหินเล็ก ๆ ถูกสีจนกลม ลิ้นของผมก็ถูกสีจนเรียบ ผลการเรียนภาษาอังกฤษขยับขึ้นเป็น ๓ ลำดับต้นของห้อง ผมต้องขอบคุณแม่เป็นอย่างยิ่ง คำพูดของท่าน ทำให้เกิดปาฏิหาริย์ในการก้าวข้ามอุปสรรคอันยิ่งใหญ่ของการฝึกฝนของผม

ปี ๑๙๙๖ ผมได้เข้าร่วมแข่งขันโอลิมปิกวิชาการที่จัดขึ้นทั่วประเทศในเขตเทียนสินเป็นครั้งแรกได้รับรางวัลที่ ๑ ในวิชาฟิสิกส์ และรางวัลที่ ๒ ในวิชาคณิตศาสตร์ ได้เป็นตัวแทนของเทียนสินไปหังโจว เพื่อร่วมแข่งขันโอลิมปิกฟิสิกส์จากทั่วประเทศ ผมเอารางวัลที่ ๑ ของประเทศมามอบให้แม่ จากนั้นก็ไปแข่งขันโอลิมปิกฟิสิกส์ระดับโลก ผมคุมความตื่นเต้นไว้ในใจไว้ไม่อยู่ เอาข่าวดีและความมุ่งหวังเขียนใส่จดหมายส่งไปบอกแม่ สุดท้ายผมได้แค่ที่ ๒ ผมล้มแผ่ลงบนเตียง ไม่ดื่มไม่กินอะไร แม้ว่าจะเป็นผลงานที่ดีที่สุดในบรรดาผู้แข่งขันของเทียนสิน แต่หากจะทดแทนความเหนื่อยยากลำบากของแม่แล้วนับว่ายังไม่เพียงพอจริง ๆ กลับถึงโรงเรียน กลุ่มคุณครูช่วยผมวิเคราะห์หาสาเหตุของความพ่ายแพ้ ผมมักจะคิดให้คณิตศาสตร์ ฟิสิกส์ และเคมี ล้วนได้ดีวิชาเอกที่เลือกมากไป ทำให้ความมุ่งมั่นไม่เป็นหนึ่งเดียว หากว่าตอนนี้ผมมุ่งเรียนคณิตศาสตร์อย่างเดียวต้องสำเร็จแน่

มกราคม ปี ๑๙๙๗ ในที่สุดในการแข่งขันคณิตศาสตร์โอลิมปิกทั่วประเทศ ผมก็ชนะเลิศที่ ๑ ด้วยคะแนนเต็ม ได้เข้าร่วมกลุ่มฝึกซ้อมระดับประเทศอย่างราบรื่น และในการทดสอบทั้งสิบครั้งนั้นก็ช่วงชิงจนได้เป็นตัวแทนไปแข่งขัน แต่ตามกฎกำหนดไว้ว่าค่าใช้จ่ายในการไปร่วมการแข่งขันที่อาร์เจนตินาต้องจัดการเอง จ่ายค่าสมัครเรียบร้อยแล้ว ผมเอาหนังสือที่ต้องเตรียมและเต้าเจี้ยวเผ็ดที่แม่ทำให้ห่อไว้อย่างดี งานที่ต้องเตรียมก็เสร็จสิ้นลง

หัวหน้าภาควิชากับอาจารย์คณิตศาสตร์เห็นผมยังคงใส่เสื้อผ้าที่คนอื่นสงเคราะห์ให้ ทั้งสีสัน ขนาดของเสื้อผ้าไม่สมกับตัว เมื่อเปิดตู้เก็บของชี้ไปที่แขนเสื้อที่ต่อมาสองครั้ง ชายเสื้อหนาวที่ต่อยาวอีก ๓ นิ้ว กับชุดชั้นในที่มีรอยปะ แล้วพูดว่า **"จินเผิง นี่เป็นเสื้อผ้าทั้งหมดของเธอหรือ ฉันไม่รู้จะจัดการอย่างไร"** ผมจึงรีบตอบว่า

"ครูครับ ผมไม่กลัวขายหน้า คุณแม่บอกกับผมเสมอว่า ในตัวถ้ามีภูมิความรู้ ก็จะมีความสง่าเองถึงผมต้องใส่เสื้อพวกนี้ไปอเมริกาพบกับคลินตัน ผมก็ไม่กลัว"

๒๗ กรกฎาคม โอลิมปิกวิชาการเริ่มต้น พวกเรานั่งทำข้อสอบตั้งแต่แปดโมงครึ่งถึงบ่ายสองโมงรวมเวลาในการทำข้อสอบ ห้าชั่วโมงครึ่ง วันที่สองเป็นวันประกาศผลก่อนอื่นเป็นการประกาศรางวัลเหรียญทองแดง ผมไม่หวังจะได้ยินชื่อของตัวเอง ถัดจากนั้นก็เป็นรางวัลเหรียญเงิน สุดท้ายประกาศเหรียญทอง คนที่หนึ่ง คนที่สอง คนที่สามก็คือผม ผมดีใจจนร้องไห้ เรียกพึมพำอยู่ในใจว่า **"แม่ครับ...ลูกแม่ทำได้สำเร็จแล้ว"** ข่าวการชนะเลิศได้เหรียญทอง เหรียญของผมกับเพื่อนอีกคนในการแข่งขันโอลิมปิกคณิตศาสตร์ ของการแข่งขันโอลิมปิกวิชาการครั้งที่ ๓๘ นี้ ได้ถูกแพร่กระจายเสียงและแพร่ภาพโดยสถานีวิทยุกระจายเสียง และสถานีโทรทัศน์แห่งชาติ

ในคืนนั้น ๑ สิงหาคม ยามที่พวกเรานำเอาเกียรติยศกลับสู่ประเทศนั้น สมาคมวิทยาศาสตร์ และสมาคมคณิตศาสตร์ แห่งประเทศจีน ได้จัดพิธีต้อนรับอย่างยิ่งใหญ่ ในยามนี้ผมคิดจะกลับบ้าน ผมคิดอยากพบหน้าแม่ให้เร็วที่สุด ผมจะนำเอาเหรียญทองที่แววววับจับตานี้คล้องไว้ที่คอของท่าน สี่ทุ่มกว่าของคืนวันนั้น ผมฝ่าความมืดจนกลับถึงบ้านที่ผมคิดถึงทุกเช้าเย็น พ่อเป็นคนมาเปิดประตู แต่ว่าผู้ที่โอบผมไว้ในอ้อมอกอย่างแนบแน่นก็คือแม่ที่ปรานีของผม ใต้แสงดาวอันแจ่มจรัส แม่กอดผมอย่างแน่นหนา ผมล้วงเหรียญทองออกมาแล้วคล้องไว้ที่บนคอของแม่ แล้วร้องไห้ด้วยจิตใจที่โปร่งโล่ง

๑๒ สิงหาคม ที่นั่งในห้องประชุมโรงเรียน ไม่มีที่ว่างเลย แม่กับเหล่าข้าราชการของกรมสามัญศึกษา และเหล่าศาสตราจารย์วิชาคณิตศาสตร์ ได้ร่วมกันนั่งเป็นประธานบนเวที ในวันนั้น ผมได้พูดไว้ในงานช่วงหนึ่งว่า

ผมจะใช้ชั่วชีวิตของผม สำนึกขอบพระคุณคน ๆ หนึ่ง นั่นก็คือ แม่ที่อบรมเลี้ยงผมจนเติบใหญ่ ท่านเป็นหญิงชาวนาธรรมดาคนหนึ่ง แต่ท่านสอนผมให้รู้จักหลักธรรมในการเป็นคน ทั้งยังคอยกระตุ้นให้กำลังใจผมมาตลอดชีวิต ปีที่อยู่มัธยมปีที่ ๔ ผมคิดจะซื้อหนังสือพจนานุกรม จีน–อังกฤษ ในกระเป๋าเสื้อของแม่ไม่มีเงินเลย แต่แม่ก็รับปากว่าจะหาให้หลังอาหารเช้า แม่ยืมรถลากคันหนึ่ง ขนผักกาดขาวเต็มรถ แล้วลากไปพร้อมกับผม เพื่อนำไปขายในเมืองที่ไกลถึง ๔๐ ลี้ เมื่อถึงตัวอำเภอก็เกือบเที่ยงแล้ว ตอนเช้าผมกับแม่ดื่มเพียงน้ำซุปข้าวต้มใส่มันเทศกับข้าวโพดแค่ ๒ ชาม ในยามที่ท้องหิวจนร้องจ๊อกๆ ผมแค้นจนอยากให้มีคนมาเหมาซื้อผักไปทันที แต่แม่ยังคงอดทนต่อรองราคากับผู้ซื้อ สุดท้ายตกลงกันในราคาชั่งละ ๑๐ เซ็นต์ ผักกาดขาว ๒๑๐ ชั่ง ควรเป็นเงิน ๒๑ หยวน แต่ผู้ซื้อให้เพียง ๒๐ หยวน

เมื่อมีเงิน ผมคิดจะกินข้าวก่อน แต่แม่บอกให้ซื้อหนังสือก่อน เพราะนี่เป็นเรื่องสำคัญของวันนี้พวกเราไปที่ร้านหนังสือแห่งหนึ่ง ถามราคาหนังสือ ต้องใช้เงิน ๑๘.๒๕ หยวน ซื้อหนังสือเสร็จแล้วยังคงเหลือเงินอยู่ ๑.๗๕ หยวน แต่แม่ให้ผม ๗๕ เซ็นต์ เพื่อไปซื้อขนมเปี๊ยะ ๒ ชิ้น แม้จะกินขนมเปี๊ยะไป ๒ ชิ้น แต่รอจนพวกเราแม่ลูกเดินจนเกือบจะถึงบ้าน เป็นระยะทาง ๔๐ กว่าลี้ ผมก็หิวจนหน้ามืดตาลาย ในยามนี้นึกขึ้นได้ว่าผมลืมแบ่งขนมเปี๊ยะ ๑ ชิ้นให้กับแม่ แม่หิวทั้งวัน ยังลากรถเป็นระยะทาง ๘๐ ลี้ เพื่อผม ผมรู้สึกละอายจนคิดที่จะตบหน้าตัวเอง แต่แม่กลับพูดว่า แม่ไม่มีความรู้อะไร แต่แม่นึกถึงตอนเด็กที่คุณครูเคยให้ท่องคำพูดหนึ่งของกอร์จีว่า

"ความยากจนข้นแค้น เป็นมหาวิทยาลัยที่ดีที่สุดแห่งหนึ่ง หากว่าเธอสามารถที่จะผ่านด่านมหาวิทยาลัยแห่งนี้ไปได้ ไฉนต้องกลัวว่าเป็นมหาวิทยาลัยเทียนสิน แม้แต่มหาวิทยาลัยปักกิ่ง เธอก็สอบเข้าไปได้ดั่งใจหวังอยู่"

ตอนที่แม่พูดคำ ๆ นั้น แม่ไม่มองหน้าผม แม่มองหนทางที่ทอดยาวไกลออกไปเหมือนดั่งว่าทางเส้นนั้นสามารถเชื่อมไปถึงเมืองเทียนสิน เชื่อมไปถึงเมืองปักกิ่งไม่มีผิด ผมฟังแล้วก็ไม่รู้สึกว่าท้องหิวอีกแล้ว ขาก็ไม่เมื่อยอีกแล้ว หากกล่าวว่า ความยากจนข้น

แค้น เป็นมหาวิทยาลัยที่ดีที่สุดแห่งหนึ่ง ผมก็จะพูดว่า แม่ที่เป็นหญิงชาวนาของผม เป็นครูผู้นำพาที่ดีที่สุดของชีวิตผม

ที่ด้านล่างเวที ไม่รู้มีตากี่คู่ที่คลอด้วยน้ำตา ผมหมุนตัวกลับมา หันไปหาคุณแม่ที่จอนผมเริ่มหงอกขาว แล้วคำนับท่านด้วยใจอันลึกล้ำอีกครั้งหนึ่ง...☼

....

เรียบเรียงจาก อันจิงเผิง เหรียญทองคณิตศาสตร์โอลิมปิก ๑๙๙๗
(ไม่ปรากฏแหล่งที่มาของต้นฉบับ หรือ นามผู้แปล)